

Hradisko Obřany

Opevnené výšinné sídlisko z pozdnej doby bronzovej. Lokalita sa nachádza asi 1 km východne od stredu Obřan, na temeni masívnej ostrožny obtekanej z troch strán riekou Svitavou.

Prevýšenie odo dna údolia sa pohybuje okolo 100m. Hradisko má približne trojuholníkový tvar o dĺžke 550 m a maximálnej šírke 280 metrov. Opevnenie vymedzuje plochu o takmer 20 ha je najlepšie dochované na severnej a severozápadnej strane, kde dosahuje prevýšenie až 8 metrov. Z pôvodných 5 brán je dnes v teréne patrný len vstup v severnej časti valu. Hlavná brána sa zrejme nachádzala na západnom výbežku.

Neďaleko sa nachádza aj samostatné predsunuté opevnenie na granitovej vyvreline zvanej Skály. Pochádza z rovnakého obdobia ako hlavné hradisko. Aj tu je zachované mohutné valové opevnenie. Hradba mala drevenú konštrukciu vyplnenú hlinou a kamením a bolo aj 5m široké. Pod bázou hradby a v jej blízkosti boli nálezene ľudské kosterné pozostatky.

Výskumy

Výskumy na hradisko začali už niekedy od roku 1880. Šlo viac menej o nekoordinované koristenie amatérskych bádateľov, ktoré začalo koncom 70. rokov 19. storočia zbermi a drobnými výkopmi F. Koudelky. Od roku 1889 tu prevádzajú odkryvy členovia Múzejného spolku a neskôr aj rada miestnych záujemcov o archeológiu. V r. 1890-1892+1898 preskúmal J. Hladík 14 hrobov na pohrebisku a zverejňuje svoje výsledky v práci PRAEHISTORICKÉ HRADISKO + POHŘEBIŠTĚ U OBŘAN

V r. 1944 boli vo vnútri hradieb preskúmané stovky obytných, výrobných, odpadných a hospodárskych objektov. Domy sa sústreďovali skôr na južnej a strednej časti lokality, hospodárske a výrobné na severnej.

V okolí sa nachádza 6 ďalších súdobých osád doby popolnicových polí, ktoré tvorili zázemie vlastného hradu.

1981 - 82 AÚ ČSAV – Záchranný výskum na trase plynovodu, boli preskúmané sídliskové objekty vo vnútri areálu a na dvoch miestach bol prevedený rez opevnením.

Adámek registruje 75 objektov – väčšinou podolských. Pričom môžeme rozlíšiť obytné domy dvojitého tvaru: - štvoruholníkové
-elipsovitého pôdorysu

Obidva typy mali drevenú konštrukciu, rozbery uhlíka preukázali na dub, buk, jedľu, smrekovec. Vchod bol väčšinou na kratšej strane. Podlaha bola len z udupanej hliny, piesku, štrku alebo zvetráleho syenitu.

Ohnisko pahorkovité v strednej časti, ďalej od vchodu, v podobe komolých kuželov, na kruhovej alebo oválnej základni, hore misovité prehnuté a obložené oblázkami. V jednom objekte sa našla klenutá pec.

Zo severu až SZ prilieha k hradu rozsiahle pohrebisko o predpokladanej rozlohe až 5 ha. Z pôvodných zrejme 2000 hrobov ich bolo preskúmaných 263, ostatné boli zničené orbou. Žiarové pohreby boli uložené väčšinou v kruhových jamách, hrobová výbava pozostávala väčšinou z niekoľkých nádob, doplnených často inými predmetmi ako bronz, výnimočne sa našla plastika koníka, predmety zvláštneho určenia ako keramické a mesiacovité idoly, zvieracie figúrky, dvojité nádoby, model piecky a unikátne miska podolského typu s „písomnými“ znakmi na hrdle.

Osídlenie Hradiska

(HA) *Velatická fáza* – predstavuje keramika velatickej kultúry stupňa HA, nie je početná a nedosahuje žiadne významné bronzové predmety. Osídlenie nebolo príliš intenzívne, lokalita bola ešte neopevnená. Pohreby na pohrebisku nie sú známe.

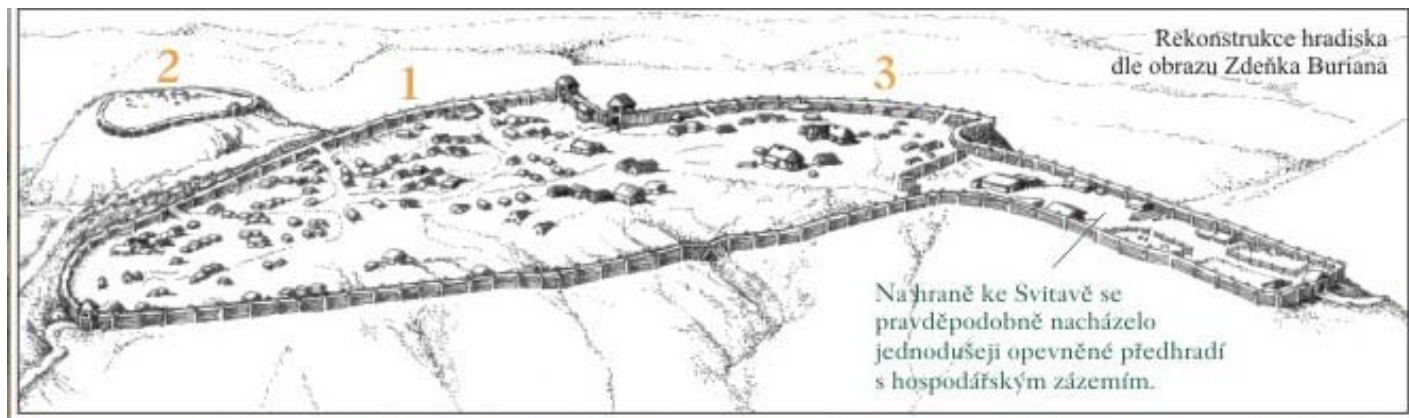
(HA/HB-HB1) *Velaticko-podolská až staršia podolska* - prejavuje sa početnejšími nálezmi keramiky a niekoľkými ihlicami s cibulovitou a vretenovitou hlavicom. Opevnenie lokality nie je príliš pravdepodobné. Príslahlé pohrebisko sa už nepoužívalo.

(HB2-3) *mladšia podolská fáza* – predstavuje najvýznamnejšie obdobie, je charakterizovaná intenzívnym osídlením vyznačujúcim sa nálezmi tak podolskej tak aj slezskej keramiky a to aj na vlastnom hradisku či na pohrebisku. Z tohoto obdobia taktiež pochádza väčšie množstvo bronzových predmetov, hlavne spôn (jednodielna štítová s vinutím a osmičkami, sedlovitá či harfovité), ihlíc (vázičkovitá, s kyjovitou hlavicom, ervenická, podolského typu a s vrúbkovaou hlavicom) . Ďalej polmesiacovitá britva a tiež už spomínaná bronzová soška koníka.

(asi HC1-2) *Začiatok hallštatu* - horákovská kultúra sa tu prezentuje nálezmi spôn (oblúková, lodkovitá), ihlíc s labuľkovitým krčkom a pod. Ovplyvnená je doživaním bývalého centra po zániku civilizácie – Stredodunajských PP. Opevnenie bolo ešte funkčné, ale hradisko už nebolo sídlom kniežaťa ani centrom výroby, dožívalo ako významnejšia dedinská osada a na pohrebisko sa ukladali posledný mŕtvy.

Mladohallštatská fáza – je už úplne nevýrazná. Kontinuita osídlenia je pravdepodobná, ale nepreukázaná. Reprezentuje ju niekoľko kúskov mladohallštatskej keramiky.

V nasledujúcich storočiach bola osídlená Keltami a na sklonku doby Rímskej aj Germánmi.

Literatúra

- PODBORSKÝ, V. 1996: Postavení obřanského Hradiska v době popelnicových polí ve střeoevropském regionu
- ADÁMEK, F. 1961: Pravěké hradisko u Obřan, Brno.